

K O P Y E

T. C.
VIYANA ELÇİLİĞİ

Pol.İll.Ae

No. 5752

Viyana, 9 Nisan 1936.

Türk Dil Kurumu Reisliğine

23 Mart 1936 tarihli 166 sayılı yazıları üzerine Dr. Kvergiç'in sıhhi durumunu refikasından bir mektupla sordurmuştum.

Dr. Kvergiç bugün Elçiliğe geldi; hakkında gösterilen alâkadan mütehasıs kaldığını beyandan ve Kurumlarına teşekkürlerinin iblağını ricadan sonra yaraları henüz tamamen kapanmadığı için daha 10-15 gün tedavi göreceğini; bilahere Helsingfors'a gideceğini; Peçete'de arayıp bulamadığı vesikaları orada bulmağı ümit ettiğini; Helsingfors'ta bu vesikaları bulduğu takdirde derhal Güneş - Dil teorisi bakımından Mogolca, Mançuca ve Tungusca gibi muhtelif Türk ağızları için bir lûgat yapmaya başlayacağını; bu lûgati tezelden bitirmeye çok gayret edeceğini söyledi ve Helsingfors ile muhaberede olduğunu ve Elçiliği gerek muhaberesinin neticesinden, gerek hareket tarihinden ayrıca haberdar edeceğini ilâve etti.

Arzeder, bu vesile ile de saygılarımı sunarım.

ELÇİ

(İmza)

Aslı gibidir.

13/4/1936

S.T.

Dünya medeniyetinin menşei

"Güneş-Dil" ve Tel Ammar'da çıkan yılanlı vesikalar .

İnsan neslinin menşei nedir ? Bugünkü kültürümüzün kökleri nerededir ?

Bu eski mesele henüz halledilebilmiş değildir. Lâkin hafriyat esnasında meydana çıkan eserlerin sanasını inceden inceye "tabir" suretiyle ona yaklaşmak mümkün olmuştur. Ön Asya'nın prehistorik kültür merkezlerine, bilhassa Sümerlere ait taş ve kil üzerine yazılmış eski vesikaların değifre edilmesine muvaffakiyet elverdigi tarihten beri ilk insanlık etrafında yapılan araştırmaların veçhesi değişmiştir . Türk dil arayılları tarafından kurulan Güneş-Dil teorisi bu araştırmalarda elde edilen neticeleri toplamaktadır .

Güneş-Dil teorisi yalnız Sümer metinlerinin açılması üzerine müstenit bulunmayıp aynı zamanda kısmen ispat edilmiş olan şu nazariyeyi dayanmaktadır: Anadolu'nun özel kültür sahibi en eski sakinleri, Türk aslından olan ve binlerce senedenberi içeri Asya'daki yurdlarından Avrupa'nın garp kıyısına kadar dayanan akınlar yapmış bulunan milletlerin şuresüdür .

Garpte son asırlarda Anadolu'ya bir başına hâkim olmuş bulunan Polüni Selçuk Türklerini atfetmek âdet olmuştur. Halbuki Selçuk'ların gayri ve onlardan çok eski Türk kabileslerine Anadolu dünyasına binlerce yıl evvel hâkim olan tabaka nazariyle bakmağa alışmak lâzımdır .

Güneş-Dil teorisinin esas şartlarından birini teşkil eden bu iddia bir çok hafriyat ile ispat edilmektedir .

Güneş-Dil teorisi eski Türk aslından olan milletlerin Anadolu'da bütün dünya kültürlerinin ve bilhassa dünya dillerinin tekâmülü üzerine hâkimâne bir surette nafiz olduklarının ve bütün dillerin eski Sümer dilinden doğmuş ve eski Sümer diline bağlı diller olduğunun filolojik ve lügatistik usullerle tespiti kabil olduğuna nâstiktir. Bu yalnız Semitler ile Elenler gibi komşu milletlerin dilleri hakkında sari olmayıp aynı zamanda Arnavutlarla Bask'ların gınciye kadar hiç bir dil mansumesine sokulamayan dilleriyle eski Gotça ve eski Slavca hakkında da varittir. Güneş dilinin tesirlerini Hindistan'la Japonya'ya ve hattâ Amerika'daki Yukatan yarımadasına kadar takip etmek mümkündür. (Vaktiyl Yukatan'da yaşıyan ve dilâhare besilleri inkırasa uğriyan Maya'lar Sümer diline doğrudan doğruya karabeti olan bir dil konuşuyorlarmış). Güneş-Dil teorisi dünya medeniyetine gümülâ olan ve Sümer dilinin doğrudan doğruya varisi olarak tanıdığı Türkçeye güneşin etrafında dönen seyyareler için hâis bulunduğu ehemmiyetin aynıni atfetmek istiyen totaliter bir muhakeme tersidir .

Bu cesurane teorinin terise uğriyabilecek ne kadar noktası varsa ihtimal dahilinde olduğuna delâlet eden o kadar emare de mevcuttur . İlim âlemi çoktan beri Elen kültürünü en eski kültür olarak tanımas olmuştur . Girit adasının batmış kültürleri bile, en eski kültür olma - makla beraber, Elen kültüründen hayli eskidirler .

Şimdi belki eski Elen ve dolayısıyla Avrupa kültürünün hakikâ köklerinin İbrahim'in efsanevi ös yurdu olan Mesopotamya'da, Kaldes'daki Ur gâhrinin etrafındaki sahada olduğu keşfedilmiştir .

Bir müddettenberi Bağdadın cembu çarkisinde kâin Tel Asmar namındaki mevkide Chicago'daki "Oriental Institue" öğretmenlerinden Profesör Henri Frankfort tarafından büyük bir faaliyetle hafriyat yapılmaktadır. Bu hafriyat pek değerli ve dikkate değer neticeler vermiştir. Hafriyatta çıkan ezyadan bir kısmının yalnız mahdut ilim adamlarına alâkadar etmesine mukabil diğer kısmı her tarafta alâka uyandıracak mahiyettedir. Tel Asmar'da Elen ve Mikeen kültürlerine tekaddüm eden bir kültür merkezi mevcut bulunmuş olmasına rağmen her tarafta alâka uyandıracak bir mahiyet arzeden bu ezya kısmen tamamen Elen, kısmen tamamen Mikeen olduğu hissini veren bir mimariyle bir heykeltraşının bakıyeleri - ridir .

Binalarla sair güzel sanat eserlerine ait şekillerin bugün reconstruction'ları mümkün olmayan diğer medeniyet teferrüatıyla birlikte bir dar yerinden Ege denizini aşarak Elen ülkesine ve oradan da Avrupa'ya geçmiş oldukları böylece ispat edilmiş olmaktadır.

Tel Asmar hafriyatında çıkan ezyadan yalnız bu neticeye bile varılmış olsa idi Gönç - Dil teorisi yarı yarıya ispat edilmiş olur, yani Anadolu'nun eski sakinlerinin kendileri gitmeden evvel batıya medeniyetlerini ve kültürlerini yollamak suretiyle Avrupa'da yeni kültürler yaratmış oldukları yahut orada eskiden mevcut iptidai kültürleri esaslı bir surette değiştirdikleri sübut bulurdu. Fakat Tel Asmar civarındaki şehir bazarlarının yamaçlarından birinde bulunan iki garip vazo ilim adamlarını daha uzak neticelere vardırarak bir mahiyet arz etmektedir .

Üzerlerindeki tazyinat ile muhteviyatlarının manası lâyikiyle anlaşılmasına kadar bu vasoların nasıl bir maksada hizmet ettikleri tayin

edilmemişti . Vazoların üzerlerindeki tezeyinat Önsaya kültürlerinin en meşhur motiflerini teşkil eden yılan, aslan, koç ve boğa gibi hayvanlara misal veriliyor. Vazoların birinin üzerindeki yılanlar, sanki bir şey içmek istiyorlarmış gibi, kenara varmağa çalıştıklarını gösterir bir vaziyet arz ediyorlardı. İkinci vazo da, üzerindeki resimlerin tertibi bakımından, hayretli selbedecek bir surette Laokoon Grubuna benzeyordu ki bu cihet Homer'in hikâyelerinin menşinin Anadolu olduğunu bir kere daha teyit etmektedir. İkinci vazonun içinde bir kap ile bazı küçük kuşlara ve memeli hayvanlara ait kemikler bulunmuştur. Bundan da azami emniyetle, ve katıyetle vazoların içinde yılanların yaşamış olduğu neticesi çıkarılabilir .

Anadolu'nun eski sakesininin sırf teğir maksadıyla bir "terra-rum" vücuda getirmiş olmalarına ihtimal verilmez. Burada hafriyat - gilerin karşısına çıkan bakaya herhalde misaline Önsaya'nın hiç bir yerinde vücut edilemeyen bir Yılan kültüne ait olsa gerektir. (Orada böyle bir kültür mevcut bulunmuş olsa bile henüz onun hiç bir izine tesadüf edilememiştir)

İndi, ilk devirlerde yılan kültüne sahne olan Indus vadisinde de aynı tezeyinati ihtiva eden vazolar bulunmuştur. Binaenaleyh mesele şimdi şu noktaya dayanmaktadır: Yılan kültü iki mntakanın hangisinde daha eskidir; Hindistan'da mı, yoksa Anadolu'da mı?

Şayet Anadolu hafriyatında çıkan eşyanın (burada Milâttan 2.000 sene evveline ait eşya bulunmaktadır) Hindistan'da yapılan hafriyat neticesinde elde edilen eşyadan daha yaşlı olduğu anlaşılırsa Hint kültürünün Batıdan neme bulduğu sabit olacaktır; Avrupa kültürünün Doğu'dan feyz almış olması gibi. Böylece Güneş-Dil teorisinin ,

kendisine daha ziyade Güneş-Kültür teorisi demek icap eden sahalara da gamil olmak üzere, haklı olduğu parlak bir surette sübut bulacaktır.

Şimdi yapılacak şey bugüne kadar elde edilen ve miktarı fazla olmayan delilleri toplayıp ilim ve mantık bakımından kendisine taarruz edilemeyecek bir küli haline getirmektir. Bu uğurda müracaat edilebilecek vasıtaların en münasibi de (Bilhassa Mezopotamya ile Hindistan arasındaki mintakalarda) yeni yeni hafriyat yapmaktır. Belucistan'da ve Cembü İrenda galıgan Profesör Stein eski kültürlerin toprak altında kalan işlerini araştırmakla meşguldür .

Şayet bu araştırmalar neticesinde hakikaten Milâdî İsa'dan 2.000 ilâ 3.000 sene evvel Anadolu'dan kuvvetli bir kültür yayılmasının vukua geldiği tebeyyün ederse eski insanlık tarihinin çehresi değişecek ve Orta Asya'nın bir zamanlar münbit olan çölllerinden çıktığı sanılan insanlık kültürünün (Ünsaya'dan Hind'e gidip oradan da evvelâ şimalî şarkî sonra şimalî garbî istikametinde büyük bir kavis çizerek Avrupa'ya dönmüş olmasına rağmen) pek o kadar uzaklardan gelmediği anlaşılacaktır.

Bolnabahçe, 9/7/1936

580

Türkiye Elçiliğine

VIYANA

Sayın Elçi,

Uçuncü Türk Dili Kurultayına gelmeyi kabul etmiş olan Doktor Kıvergig'in gidip gelme yol parası olarak 300 Türk liralık serbest dövizin Sayın Elçiliğiniz emrine gönderilmesi Ankaradaki Kurum Sağışmanlığına ve döviz izni verilmesi Finans Bakanlığına yapılmıştır. Para elinize değdiğinde bağlı makbuz imsalatılarak ke disine verilmesini, posta ile Sayın Elçiliğiniz adına gönderilen 1 si bağlı kitapların da sunulmasını ve Ağustosun 15 i ile 20 si arasında burada bulunabilecek surette hareketinin bildirilmesini dile iğten ve derin teşekkürlerle saygılarımı sunarım, Sayın Elçi.

TÜRK DİL KURUMU
Genel Sekreteri

İlişik : 3

N.S.

Üçüncü Türk Dili Kurultayı için İstanbul'a gidip gelme
yol parası olarak Türk Dil Kurumu tarafından gönderilen (300)
üç yüz Türk Lirasını Viyanadaki Türkiye Elçiliğinden aldım.

Doktor Kıvırcıoğlu

VIYANA

N.S.

Bağı Kitaplar Listesi

Türk Dil Bilgisi Dersleri	Birinci kısım	Yazan İ. W. Dilmen
* * * *	İkinci	* * * *
Güneş - Dil Teorisine göre Dil Tetkikleri	Birinci	* M. R. Tarbut

T. C.
VIYANA ELÇİLİĞİ

No. 5972

Viyana, 27 Temmuz 1936

Özü: Dr. Kvergić hakkında.

Türk Dil Kurumu Başkanlığına

9 Temmuz 1936 tarihli 580 sayılı yazıları üzerine kendisine bir mektub yazarak hareketini Ağustosun 15.i ile 20.si arasında İstanbul'da bulunabilecek surette tanzim etmesini bildirdiğim Dr. Kvergić 24 Temmuzda Elçiliğe gelerek Ağustosun yedisinde yahud sekizinde yola çıkacağını ve hazırladığı 4 cildlik etüdünü birlikde getirib İstanbul'da bizzat Kurumlarına takdim edeceğini söyledi. Bu etüdün birinci, ikinci ve üçüncü cildleri Türk fonemlerine; dördüncü cildi de Türk fonemlerinin Indocermen kökleriyle mukayesesi işine müteallik imiş.

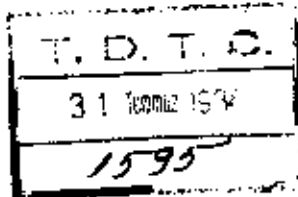
Dr. Kvergić'in yol parası geldi. Bunu hareketinden bir kaç gün evvel makbuz mukabilinde kendisine vereceğim.

Yazılarına bağlı listede münderic kitablar henüz gelmedi. Gelince bunları da Bay Kvergić'e vereceğimi arz eder bu vesile ile de saygılarımı yenilerim.

DTG

Elçi

A. C. Kostin

F. C.
VIYANA ELÇİLİĞİ

Nu. 5818
Pol.111.Ae.

İlişik : 1 makbuz,
1 liste,
1 mektup.

K O P Y E

Viyanâ : 9 Mayıs 1936

Özü: Dr.Kvergiç hakkında.

Türk Dil Kurumu Başkanlığına

14 Nisan 1936 tarihli 241 sayılı yazılarını alınca Elçiliğe gelmesi için Dr. Kvergiç'e haber göndermiştim. Kendisi sıhhi vaziyetinden dolayı ancak bugün beni görmeğe gelebildi.

Kendisine yukarıda tarih ve sayısı yazılı mektubunuzun maalinii anlattım. Bana Türk dilinin Asya ve Avrupa'daki bütün diğer büyük dillere mençe olduğu gördüğüne olan iymanının her zamankinden daha kuvvetli bulunduğuna söyledikten sonra şimdi tungusca ve mogolca gibi uzak Asya dilleriyle meşgul olmasının sebebini ıyzah etti. Dr. Kvergiç "eyi bilinmeyen bazı haricî tesirlerle değişikliğe uğramış bulunan bu diller haddi zatında birer türk dilidir, ve bunlarda bugünkü türkçede mevcut olmayan bir çok kökler vardır. Ben bu kökleri tespit edip meydana çıkardıktan sonra bu geniş saviyeden türkçenin diğer büyük Avrupa ve Asya dilleri üzerindeki tesirini araştıracağım", dedi.

Kendisinin bugün Elçiliğe tevdi ettiği mektubu da yollıyorum. Dr. Kvergiç bunda, "Türk fonemleri diksiyonerine bütün indo - jermen dillerinin toplu olarak mevcut bulunan fonemlerini ilâve edeceğim. Üzerinde çalışmakta olduğum diksiyoner böylece Dil Kurumunun istegine tevfikeyan tamam olacaktır. 2: Semit dillerine gelince, bunlar için üzerinde eyi çalışılmış kök diksiyonerleri yoktur. Evvelce türk dilleri için

yapılması bana havale edilmiş olan kolleksiyon gibi eksiksiz bir kolleksiyonun tanzimi büyük müşküllerle karşılaşmaktadır. Binaenaleyh, bu hususta şimdiden emniyetle bir vaidde bulunamayacağım. Ancak British Museum kütüphanesinde bir kaç hafta çalıştıktan sonra katî bir rapor yazabileceğim. Bu raporu ya Viyana Elçisine yahut Dil Kurumu Sekreterliğine göndereceğim. 3: Radloff'un, Pekarski'nin diksiyonerleriyle başkalarının diksiyonerleri bütün Türk diyalektlerinin bütün kelimelerini ihtiva etmektedir. Bundan dolayı, bütün fonemlerin manalarıyla beraber bulunup tespit edilmesi için mühim hazırlayıcı mesaiye bulunmam lâzımgelmıştır. 4: bana havale edilmiş olan etüdün /Dictionnaire des phonèmes/ Sünüş - Dil teorisinin amacına uygun olacağını ve bu teori ile münasebettar olarak ortaya konulan delillere ve tahlillere bir ilâve ve teşkil edeceğinin Ankaradaki Maarif Bakanlığına temin edilmesini rica ederim. İlişik olarak takdim ettiğim, başladığım etütleri gösterir listede de bu husustaki şüpheleri aydınlatacaktır", diyor.

Bahsi geçen listeyi leffen takdim ediyorum.

Dr. Kvergiç bu ayın yirmisinde Londra'ya gidiyor. Gönderilen 2116 Şilinden kendisine 1000 Şilin verdim. Senedini takdim ediyorum. Kalan kısmını etüdünü bitirdikten sonra vermeği düşünüyorum.

Derin saygılarımı sunarım.

Elçi
imsa.....

Türkiye Cumhuriyeti
Hariciye Vekâleti
Vnci Daire Umum Müdürlüğü

Sube

20731
1178

Ankara 1936

Hulâsa : Güneş-Dil teorisine müteallik bir yazı hakkında.

İlişik: 1.

Dil Kurultayı Genel Sekreterliğine

T. D. T. C.
5 T.Sanl 1936
2106

Viyana Elçiliğimizin 22.10.1936 tarihli ve 6172/304 numaralı tahriratile gelen, Güneş-Dil teorisine müteallik "Telgraf" gazetesinde münteşir bir yazının türkceye terceme edilmiş, bilgileri için, ilişik olarak sunuldu.

M.V.
M.V.

Hariciye Vekili y.

Ali
Çalış
Türkçü'dü

C. B. yına sunuldu. S.

16. XI. 36
M. 1015

Op

Müvazir eline
18. XI. 36
M. 1142

Dünya medeniyetinin menşei

"Güneş-Dil" ve Tel Asmar'da çıkan yılanlı vazolar.

İnsan neslinin menşei nedir? Bugünkü kültürümüzün kökleri nerededir?

Bu eski mesele henüz halledilebilmiş değildir. Lâkin hafriyat esnasında meydana çıkan eserlerin manasını inceden inceleme "tabir" suretiyle ona yaklaşmak mümkün olmuştur. Ön Asya'nın prehistorik kültür merkezlerine, bilhassa Sümerlere ait taş ve kil üzerine yazılmış eski vesikaların deşifre edilmesine muvafakiyet elverdiği tarihten beri ilk insanlık etrafında yapılan araştırmaların veçhesi değişmiştir. Türk dil arayıcıları tarafından kurulan Güneş-Dil teorisi bu araştırmalarda elde edilen neticeleri toplamaktadır.

Güneş-Dil teorisi yalnız Sümer metinlerinin açılması üzerine müsteniş bulunmayıp aynı zamanda kısmen ispat edilmiş olan şu nazariyeye dayanmaktadır: Anadolu'nun özel kültür sahibi en eski sakinleri, Türk aslından olan ve binlerce senedenberi içeri Asya'daki yurdlarından Avrupa'nın garbî kıyısına kadar dayanan akınlar yapmış bulunan milletlerin öncüsüdür.

Garb'de son asırlarda Anadolu'ya bir başına hâkim olmuş bulunmak rolünü Selçuk Türklerine atfetmek âdet olmuştur. Halbuki Selçuk'ların gayri ve onlardan çok eski Türk kabilelerine Anadolu dünyasına binlerce yıl evvel hâkim olan tabaka nazariyle bakmağa alışmak lâzımdır.

Güneş-Dil teorisinin esas şartlarından birini teşkil eden bu iddia bir çok hafriyat ile ispat edilmektedir.